



Štev. 16. Leto 6.

Izhaja dvakrat na mesec.
Naročnina četrletno 12 dinarjev.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Delav.
zbornice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopiši.

Svoje pravice bodo uveljavili železničarji le z združeno močjo. Zavedajte se tega, trpin in organizirajte se vsi v USŽ.

Uveljavljenje važnih zakonov.

1. Nova ustava.

S kraljevim manifestom od 3. septembra 1931 je bila razglašena nova ustava kraljevine Jugoslavije, glasom katere ostanejo težišče državne oblasti, način državne uprave in državna politika nespremenjeni.

Po novi ustavi je Jugoslavija **dedna in ustavna monarhija**. Vsa izvršilna oblast pripada kralju, ki tudi imenuje in razrešuje ministre. Kot glavne državljanske pravice so našteje v ustavi: osebna svoboda, nedotakljivost stanovanja, svoboda vere in vesti, svoboda izražanja misli, pravica združevanja in zborovanja, peticijska pravica, svoboda znanosti in umetnosti, pisemska tajnost. Te državljanske pravice so pa ustavno zadržane samo v toliko, v kolikor niso omejene po obstoječih zakonih.

Zasebna lastnina je ustavno zadržana. Državi pripada **pravica intervencije v sporih med delodajalci in delojemalci**. Predvidena je ustanovitev **gospodarskega sveta** iz gospodarskih strokovnjakov. Gospodarski svet bo imel pravico dajati vladi nasvete. Tak gospodarski svet je predvidevala že Vidovdanska ustava, ni pa nikdar prišlo do njegove ustanovitve.

Zakonodajno oblast vršita **kralj in narodno predstavništvo**. Narodno predstavništvo sestoji iz **senata in narodne skupščine**.

Senat sestoji iz senatorjev, ki so **izvoljeni** in senatorjev, ki jih **imenuje kralj**. Senator mora biti star 40 let in se voli za dobo 6 let.

Narodna skupščina sestoji iz poslancev, ki so **izvoljeni** za dobo 4 let s **splošnim, direktnim in javnim glasovanjem**. Poslanec mora biti star najmanj 30 let. Volilno pravico imajo vsi državljani, ki so stari nad 21 let.

Vsak senator ali poslanec predstavlja ves narod in ne samo svoj okraj. Da postane zakonski načrt, ki se obravnava v parlamentu, zakon, ga mora sprejeti narodna skupščina, senat in sankcionirati kralj.

Vsa država je razdeljena na **9 banovin**, katerim načelujejo bani kot predstavniki vrhovne oblasti.

Banovine in občine so **samoupravna telesa**, stoje pa pod **nadzorstvom vlade**. Organi banovine so banovinski svet, ki se voli na podlagi splošne, enake in direktne (tajnost ni zadržana!) volilne pravice za 4 leta. Izvršilni organ za banovinsko samoupravo bo **banovinski odbor**, ki ga izvoli banovinski svet iz **svoje srede**. Banovinske uradnike pa imenuje ban na predlog banovinskega odbora. Banovinske uredbe, ki jih sprejme banovinski svet, imajo v dotični banovini moč zakona. Banu pa pristojna pravica, sistirati vsak sklep banovinskega sveta, če misli, da nasprotuje državnim zakonom ali splošnim državnim interesom. Končna odločitev pristojna državnemu svetu. Za veljavnost banovinskega proračuna pa je potrebna **odobritev finančnega ministra**.

Sodišča so neodvisna in imajo **soditi po zakonu**.

Državno gospodarstvo se vodi na podlagi **proračuna**, ki ga ima odobriti narodno predstavništvo. Narodna skupščina **nima pravice proračun zviševati**, sme ga pa zmanjševati.

Velja **splošna vojaška obveza**.

O **izpremembah ustave** odločata kralj in narodno predstavništvo. Da pride predlog narodne skupščine za izpremembo ustave v razpravo, ga morata sprejeti narodna skupščina in senat s **tripetinsko večino**.

V primeru vojne, mobilizacije in notranjih nemirov sme kralj z uka-

zom začasno izdati **izredne ukrepe**, veljavne za celo državo ali za del države. Ti ukrepi se **naknadno predložijo** narodnemu predstavništvu v odobritev.

Dokler se ne sestane novo ustanovljeno narodno predstavništvo, bo izdajal kralj zakone na **dosedanji način**. Vsi sedanji zakoni (tudi zakon o zaščiti države v sedanji obliki) **ostanejo še nadalje v veljavi, dokler se na reden način ne izpremeni ali razveljavijo**.

2. Novi zakon o volilnih imenikih.

Takoj za novo ustavo je izšel novi zakon o volilnih imenikih, ki predvideva predpise o sestavljanju, dopolnjevanju ter spreminjanju volilnih imenikov.

Vsi občinski uradi so po zakonu dolžni, da sestavijo nove volilne imenike v roku 10 dni od uveljavljenja zakona, to je do 19. sept. 1931.

Objavljamo glavne predpise volilnega zakona v informacijo vsem železničarjem, da se bodo pravočasno pobrigali za svojo volilno pravico.

Kdo ima volilno pravico?

Volilno pravico ima vsak moški državljan po rojstvu ali priroju (naturalizaciji), ki je izpolnil 21. leto življenja.

Aktivni oficirji in podoficirji ter vojaki pod zastavo ne morejo vršiti volilne pravice in tudi ne morejo biti izvoljeni.

Začasno izgubi volilno pravico: 1. kdor je obsojen na robijo ali zapor delj kakor eno leto dni, tako dolgo, dokler si zopet ne pridobi državljanских pravic, 2. kdor je obsojen na izgubo državljanских pravic, za dobo, dokler ta kazen traja; 3. kdor je pod stečajem (konkurzom); 4. kdor je pod varštvom; 5. kdor je pred sodiščem izgubil volilno pravico zaradi volilnih prestopkov.

Volilni imeniki.

V stalne volilne imenike se vpíšejo po uradni dolžnosti vsi, ki imajo volilno pravico, če bivaajo najmanj 6 mesecev v dotični občini. Državni in javni samoupravni nameščenci se vpíšejo v volilne imenike tiste občine, kjer so v službi.

Občinski odbori (uradi) morajo po uradni dolžnosti vsako leto od vstetega 1. do 31. januarja izvršiti popravke teh imenikov in vpisati vanje s svojim sklepom vse osebe, ki imajo volilno pravico in dotlej niso bile vpisane, enako pa izpustiti one, ki so to pravico izgubile. Občinski odbori bodo tudi vojake, ki so odslužili svoj rok, po uradni dolžnosti vpisali v volilni imenik po odsluženem roku. Prav tako bodo zapisali vojake, ki bodo v tem letu odslužili svoj rok.

Kako se zahteva popravek.

Popravek volilnega imenika se lahko zahteva neposredno pismeno ali ustmeno pri občinskem odboru, ali sreskem odnosno okrožnem sodišču, vendar pri okrožnem sodišču samo pismeno. Sresko odn. okrožno sodišče bo akt glede zahteve popravka v roku 24 ur poslalo občinskemu odboru v postopek. Ustmeno zahtevo zabeleži odbor odnosno sodišče v zapisnik.

Z zahtevo po popravku je treba predložiti tudi dokazila. Za dokazila služijo lahko samo veljavni javni dokumenti.

Pravica do vpogleda v imenike.

Tako potrjeni imenik bo stalno razstavljen pri občinskem uradu, pri sreskem in okrožnem sodišču in vsakdo ima pravico volilni imenik pregledati, prepisati, objaviti in tiskati ter bodisi za sebe ali za koga drugega zahtevati njega popravek.

Da je volilni imenik dan na vpogled prebivalstvu, mora občinski odbor razglasiti isti dan, ko se to stori. Ta razglas se v mestih in trgih izvrši s pismeno objavo, prilepjeno v občinskih prostorih in po ulicah, v podeželskih občinah pa še na način, ki je v teh občinah v navadi. V tem razglasu mora biti izrecno povedano, da bodo pri volitvah smeli glasovati samo tisti, ki so vpisani v imeniku.

Novi volilni zakon.

Dne 12. septembra 1931 je bil objavljen novi volilni zakon, ki v glavnem odreja, da se vrše volitve v vsej državi na isti dan in sicer v nedeljo. Volitve se vrše za dobo 4 let. Število mandatov je določeno na 305. Dalje

se ne sme 15 dni pred volitvami klicati volilcev na orožne vaje, kuluk ali kaj sličnega.

Volitve se vrše z **javnim glasovanjem**.

Kandidatna lista je ena za vso državo. Nanjo se vežejo sreski kandidati oziroma kandidati v mestih, ki volijo poslance.

Kandidaturo nosilca državne liste predlaga po 60 upravičenih volilcev iz vsakega sresa vse države, ki so uvedeni v volilne imenike. Na tega nosilca je treba vezati sreske kandidate. Takih sreskih kandidatov je lahko v istem srezu več. Ti sreski kandidati potrjujejo svojo kandidaturo pri sreskem sodišču, ako jih predlaga najmanj 200 upravičenih volilcev tega sresa. Obenem morajo predložiti potrdilo, da je nosilec državne kandidatne liste, s katerim se vežejo, pristal na to združitev.

Dotična državna kandidatna lista, ki dobi največje število glasov v vsej državi, dobi dve tretjini vseh poslancev. Ostala ena tretjina pa se razdeli med ostale državne kandidatne liste, ki so dosegle vsaj toliko glasov, kolikor je potrebno predlagateljev za kandidatno listo. Nosilci vseh onih list, ki so dosegli več kot 50.000 glasov, so takoj proglašeni za izvoljene.

Državni uradniki ne morejo kandidirati za poslance, župani lahko kandidirajo, če pa so izvoljeni, morajo odločiti ali poslanski mandat ali župansko mesto.

Kako se bo volilo?

Na vsakem volišču posluje

volilna komisija,

sestavljena iz predsednika, ki ga določi Državni odbor, iz enega občinskega odbornika, ki ga določi sreski načelnik, in po enega predstavnika vsake kandidatne liste. Istočasno se sme v sobo, kjer se vrši glasovanje, pustiti samo pet volilcev.

Vsak volilec pove glasno svoje ime, priimek in poklic ter v mestih, kjer je več vo-

lišč, tudi svoje stanovanje. Predsednik se prepriča, ali je volilec vpisan v volilni imenik. Ako volilca nihče od volilne komisije ne pozna, mora predsednik odrediti potrebno za ugotovitev njegove identitete. Volilcu, ki bi svoje identitete ne mogel dokazati, lahko predsednik zabrani volitev. Ako se o kakem volilcu pojavi sum, odloča volilna komisija z večino glasov, ali se naj pripusti k volitvi ali ne.

Predsednik komisije pokaže volilcu kandidatno listo in ga vpraša, za katero listo glasuje. Ako je volilec nepismen, mu mora predsednik prečitati vsa imena nosilcev kandidatnih list in sreskih kandidatov.

Volilec glasuje javno na ta način, da imenuje ime nosilca državne liste in sreskega, odnosno mestnega kandidata. Čim je volilec volil, mora takoj zapustiti volišče.

Glasovanje traja ves dan do šeste ure zvečer.

Razširjenje vlade.

Izpopolnjena je bila z ukazom kralja z dne 2. septembra 1931 tudi vlada, in sicer so bili imenovani za ministre brez portfelja Kosta Timotijević, dr. Ivan Paleček, Andro Stanić, Ivan Pucelj, Pavao Matica in dr. Avdo Hasanbegović.

Za gradbenega ministra je bil imenovan dr. Albert Kramer, doslej poslanik v Pragi.

Razrešena sta bila (3. 9. 1931) minister za gradbe ing. Dušan Serbec in minister pravde dr. Svetomir Ljotić.

Ko je bila nova ustava proglašena, je v četrtek, dne 3. septembra, vlada demisionirala, nato pa je novo vlado sestavil zopet general P. Živković iz prejšnjih in novo imenovanih ministrov.

Volitve v bolniško blagajno.

V ljubljanski železniški direkciji zmagala lista saveza. V zagrebški direkciji smo ostali za 360 glasov v manjšini. Protivolilnim goljufijam v zagrebški direkciji (kjer smo sicer napredovali za 100%) smo vložili priziv na ministrstvo saobračaja.

Dne 30. avgusta 1931 so se vršile volitve v bolniško blagajno, kjer se je bil boj med dvema listama: našim savezom in zvezo. Zvezarji so bili prepričani, da bodo povsod na celi črti zmagali, saj so imeli za seboj ogromen aparat ter so tik pred volitvami izdali agitacijski letak, a kljub temu je ostala zvezarska lista v ljubljanski direkciji v manjšini, kar dokazuje, da se tisoči železničarjev še vedno zavedajo svojih pravic in ne klonijo glave. Prepričani pa smo tudi, da bomo pri ponovnih volitvah na teritoriju zagrebške direkcije zmagali, če bodo volitve izvedene.

Kakšen je rezultat?

V Ljubljani:

| | |
|------------------------|-------------|
| lista saveza | 5386 glasov |
| lista zveze | 5360 glasov |
| neveljavnih | 215 glasov |
| praznih | 333 glasov |

Oddanih skupno 11.294 glasov

Ker velja pri volitvah večinski sistem, so izvoljeni vsi kandidati in namestniki naše liste!

V Zagrebu:

| | |
|----------------------------------|-------------|
| lista saveza | 3930 glasov |
| lista zveze | 4290 glasov |
| neveljavnih in praznih | 202 glasov |

Skupno 8422 glasov

Kakor že pred tremi leti, tako se je tudi letos USŽJ ponovno posrečilo priboriti si večino v tej za železničarje tako važni instituciji. Ta zmagala razredno zavednih železničarjev je pa tembolj pomembna, če vpošteujemo vse okolščine, pod katerimi so se te volitve vršile. Kdor pozna način agitacije takozvanih narodnih železničarjev, se mora naravnost čuditi odločnosti in zavednosti pretežne večine naših železničarjev. Sicer ta večina res ne prihaja do izraza v številčni razliki glasov, ker prekaša

število oddanih glasov za Savez zvezarske glasove samo za 26, toda vedeti je treba, da bi bila razlika v številčnem razmerju glasov ene in druge organizacije veliko večja, če bi se ne vršile tako velike nepravilnosti kot so se. V krajih, kjer so pristasi Zveze sami ugotovili, da so poleg organiziranih razredno zavednih železničarjev glasovali za listo USŽJ tudi pristasi Zveze, se je pri skrutinju našelo tako malo glasov, oddanih za listo USŽJ, da bi iz tega mogli sklepati, da niti kandidati USŽJ niso volili sami sebe. Dokazano je, da so nekateri progovni mojstri dajali podrejenim delavcem zapečatenе kuverte z zvezarsko listo. Drugi so izdajali glasovnice šele zadnji dan pred volitvami. V več slučajih pa se je ugotovilo, da volilnim upravičencem sploh niso bile izdane glasovnice.

Med železničarji je zavladovalo po razglasitvi volilnega rezultata silno veselje, vse je vzhiceno nad zmago USŽJ.

Skoro ob istem času kot na teritoriju ljubljanske železniške direkcije so se vršile volitve v železničarsko bolniško blagajno tudi na teritoriju zagrebške železniške direkcije. Skupno je bilo oddanih pri teh volitvah nekaj nad 8000 glasov. Pri štetju glasov je znašala razlika med številom glasov USŽJ in Zveze okroglo 80. Neposredno pred zaključkom štetja pa je bilo na doslej nepojasnen način utihotapljenih v lokal, kjer se je vršilo štetje glasov, in sicer preko noči, okoli 400 glasovnic. Komisija je glasove sicer preštela, prijavila pa je zadevo policiji v nadaljne postopanje proti doslej neznanim storilcem, ki so z naknadnim utihotapljenjem glasovnic očitno hoteli korigirati rezultat volitev. USŽJ je pa tudi že vložil pritožbo, da se volitve radi te očitne manipulacije z glasovnicami razveljavijo. Neverjetno je tu-

di, da bi se 8000 železničarjev, torej polovica volilcev, odtegnila volitvi prostovoljno.

Zanimiva je ugotovitev, da ima Zveza na Hrvaškem po svojih lastnih ugotovitvah 6000 članov, glasov pa je dobila le nekaj več kot USZJ, o katerem trdi Zveza, da ima samo 3000 članov.

USZJ je pri volitvah v bolniško

blagajno dobil na teritoriju samo dveh direktij skoro 10.000 glasov.

USZJ sklicuje dne 26. septembra v Zagrebu posebno konferenco, na kateri se bodo sklenili posebni sklepi, na podlagi katerih se bodo izvršile vse potrebne intervencije in akcije.

Kapitalizem in socializem po svetovni vojni

(Nadaljevanje uvodnika iz št. 14 »Ujed. Železničarja« od 1. avgusta 1931.)

(Po Bauerjevem delu »Kapitalismus u. Sozialismus nach dem Weltkrieg« prireja Talpa.)

Racionalizacija in družabni red.

a) **Bistvo racionalizacije.** Doslej smo si v naših člankih ogledali posledice racionalizacije in šele sedaj se moremo vprašati, kaj je prav za prav bistvo racionalizacije in kakšen namen ima.

Beseda »racionalizacija« se rabi v različnem pomenu.

Prvotno je pomenjala ta beseda enkratni zgodovinski proces. Ko je Nemčija po inflacijski katastrofi uvedla l. 1923. zopet stabilizacijo denarja, je izbruhnila v njej kriza v industriji. Nemčija ni imela nobenega trga, kjer bi mogla prodajati svoje industrijske izdelke, radi tega je bilo treba vso industrijo preorientirati. Med industrijskimi magnati se je širil klic: »Naše tovarne so zastarele in zato nismo zmožni konkurence; treba jih je racionalizirati!« Tako je uvedla Nemčija sedaj v industrijo vse ono, kar je imela Amerika že l. 1914. Z uvedbo novih strojev pa je morala uvesti nov način dela, uvesti je morala intenzivacijo ter standardizirane. Ves ta proces, ko se je nemška industrija polagoma skušala prilagoditi novim pogojem in ki je trajal od l. 1923.—1929., se imenuje: **racionalizacija.**

Racionalizacija si je ustvarila sama svoj trg. Povsod so se zidale nove naprave pri tovarnah, postavljali so se novi stroji — vse to pa je povzročilo, da je bilo povpraševanje po gradbenem materialu, po orodju in po strojih zelo veliko. Zato so delale v tej dobi tiste industrije, ki proizvajajo produkcijska sredstva (stroje), s polno paro. Te industrije so zaposlile mnogo delavstva, ki je bilo razmeroma še precej dobro plačano, ki je predstavljalo dobro kupno moč in tako so začele delati s polno paro tudi industrije, ki izdelujejo konzumno blago (obleke, perilo, živež). Leta 1926. je bila kriza, ki je sledila stabilizaciji denarja, že premagana.

Toda vsa ta konjunktura racionalizacije se je kmalu prav klaverno končala. Kakor hitro so tovarne uvedle nove stroje, je seveda začelo ponehavati povpraševanje po njih. Stroji se ne obrabijo tako hitro in kmalu je nastala v tovarnah strojev kriza. V teh tovarnah so začeli odpustčati delavce, in ker ti niso več zaslužili, tudi niso mogli kupovati vsakdanjih potrebščin: tako je sledila krizi v strojni industriji prav kmalu tudi kriza v konzumni industriji. Tudi slednja je začela odpustčati delavce, brezposelnost je naraščala in l. 1929. je bila Nemčija že sredi najstrašnejše gospodarske krize. Konjunkturi racionalizacije je sledila torej kriza racionalizacije. Podjetniki, ko so v letih 1923.—1928. izpopolnili svoje obrate z najnovejšimi stroji, so morali leta 1929. spoznati, da teh strojev ne morejo povsem izrabiti in da tudi ne bodo mogli prodati ogromnih zalog produktov, ki so jih v dobi konjunktуре izdelali. Nekdanji optimizem je skopnel kakor pomladanski sneg. Podjetniki in kapitalisti so začeli sedaj tarnati, da je bila vsa racionalizacija velikanska zabloda. Povsod je zavladovalo razočaranje, ki si je dalo duška zlasti v političnem življenju. Vera v demokracijo je izginila, ker so bili razočaranci prepričani, da demokracija ni mogla obnoviti gospodarskega življenja. Naraščalo je sovraštvo proti delavstvu, ker si je znalo priboriti v dobi konjunktуре dobre plače, prav tako pa so začeli zametovati vsi mirovno, sporazumno zunanjo politiko, češ, da je bila vse preveč popustljiva proti zmagovalcem, ki jim je redno plačevala tribute, ki

jih je zajemala iz industrije in dela. Zato je vzvaloval l. 1930. preko vse Nemčije val nacionalistične, fašistične reakcije, ki je našla svoj izraz v takozvanem »nacionalnem socializmu«. Pa tudi v drugih državah so bili kmalu razočarani nad racionalizacijo.

Zgodovinski zmisel racionalizacije je torej bil, da se je morala vsa industrija preurediti, da je postala zopet sposobna za konkurenco. Racionalizacija se je končala l. 1929 in z njo je bilo konec tudi navdušenju za »ameriške čudovitosti« in pa iluziji, da bo »nova industrijska revolucija« ozdravila kapitalizem ter napravila mir med delom in kapitalom. Vsi ti upi spadajo danes že v zgodovino.

Dočim pa se je revolucionarna racionalizacija ustavila, je povzročila posledice, utemeljila preobrazbe, ki se razvijajo in ki se še bodo razvijale dalje.

V enem izmed prejšnjih člankov smo pokazali, da je dalo največ povoda za racionalizacijo poročilo »Waste in industry« iz l. 1921., ki ga smemo imenovati manifest racionalizacije. To poročilo je skušalo podati nekatere misli, kako se naj odpravijo pri industriji izgube na blagu in delovni sili. In prav to je namen racionalizacije.

Če smatramo racionalizacijo za proces gospodarske preobrazbe, ki je bila potrebna po inflaciji, je bil to enkratni in zaključeni proces. Če pa smatramo racionalizacijo za znanstveno odpravo izgube pri blagu in silah, pa še ni dovršena, temveč je v tem slučaju neka razvojna tendenca, ki se je začela po inflaciji, ki pa se bo razvijala dalje. To je razvoj, kjer smo doživeli komaj prve začetke.

Racionalizacija se razvija v kapitalistični družbi. Vsa znanost, ki je na njej zgrajena racionalizacija, služi kapitalu in njegovim interesom. V kapitalistični družbi se ne vrši racionalizacija zato, da bi bilo treba ljudem manj delati, da bi bolje živeli, marveč zato, da bi izbili podjetniki iz svojih podjetij pri uspešni konkurenci čim večji dobiček.

Čim pa služijo znanosti v praksi kapitalu, tedaj začno razvijati tudi v teoriji druge ideale in drugačno vrednotenje.

Vsak podjetnik stremi po čim večjem dobičku. Pri tem pa mora pomagati podjetniku inženir, kajti od njega zavisi način dela. Toda inženirji so zopet združeni v svojih organizacijah, kjer ne razpravljajo o tem, kako bi dobil vsak podjetnik čim večji dobiček, marveč skušajo rešiti vsako vprašanje s stališča splošne državne industrije in njene napredka. Iz tega razvidimo, da obstoja med znanostjo in pa kapitalističnim pohlepom po dobičku velika razlika.

Ta razlika se v dobi konjunktуре ni opazila. Takrat so bili tudi inženirji in znanstveniki prepričani, da je najplodonosnejše vodstvo posameznih podjetij obenem tudi že največji dobiček za celotno industrijo, za državo. Kriza racionalizacije je to iluzijo razbila. Sedaj so spoznali inženirji, da vsi njihovi napori niso mogli prepričati strašne gospodarske krize, da se je vsa racionalizacija končala z brezposelnostjo in obubožanjem vsega delovnega ljudstva. To velja za kapitalistično racionalizacijo; drugače je seveda z družabno racionalizacijo, ki jo je treba razlikovati od kapitalistične. Taka družabna racionalizacija pa je možna samo v nekapitalistični družbi in tedaj seveda koristi najširšim plastem.

Kapitalistično racionalizacijo imenujemo zato z drugo besedo: »napačno racionalizacijo«. Zakaj — o tem nas bo poučil naslednji odstavek.

b) **Napačna racionalizacija.** Delavec troši svojo energijo v življenjskem in delovnem procesu. V življenjskem procesu uporablja energijo za to, da mu utriplje srce, da diha, prebavlja itd. Če pa še dela, uporablja energijo seveda tudi pri delu. Vso uporabljeno energijo pa je treba nadomestiti s hrano.

V današnji družbi je delovna sila blago, ki jo delavec prodaja podjetniku. Dokler podjetnik potrebuje delovno silo, mora plačati zanj delavcu **mezd**o in sicer vsaj toliko, da more delavec stalno nadomeščati energije, ki jih uporablja v življenjskem in delovnem procesu. Kakor hitro podjetnik delavca več ne potrebuje, ga odpusti. Delavec postane brezposeln. Toda družba mora tudi sedaj skrbeti zanj, da si nadomešča energijo za življenjski proces, kajti sicer bi ne mogel več delati, kadar bi ga zopet potrebovala: bil bi že v grobu. Tako so bile uvedene podpore za brezposelne.

Recimo, da potrebuje delavec za življenjski proces *a* dinarjev, za delovni proces *b* dinarjev, tedaj bi morala znašati njegova mezda, kadar dela:

$$a + b \text{ dinarjev.}$$

b dinarjev plača podjetnik delavcu samo, kadar slednji dela. To plačo smatra podjetnik za del produkcijskih stroškov. Pa tudi *a* plača podjetnik delavcu samo tako dolgo, dokler delavec dela. Kakor hitro postane delavec brezposeln, tedaj ne skrbi zanj več podjetnik, temveč družba (čeprav slabo!). Iz tega razvidimo, da zneski za ohranitev delavca, ko je ta brezposeln, ne spadajo med produkcijske stroške, ki jih plača podjetnik, marveč so produkcijski stroški, ki jih plača družba.

Namen vsake racionalizacije je: znižanje produkcijskih stroškov. Toda podjetniku je le za to, da se znižajo njegovi produkcijski stroški, ne pa družabni. Iz tega razvidimo: podjetnik znižuje svoje produkcijske stroške na račun družbe, ki mora skrbeti za brezposelnega delavca, da ga ohrani podjetniku, ko ga bo zopet potreboval. To je bistvo napačne racionalizacije.

Napačna racionalizacija torej povečuje dobiček podjetniku, obenem pa zmanjšuje čisti dohodek skupnega dela vse družbe. Ona zvišuje rentabilnost posameznih podjetij, obenem pa znižuje produktivnost družabnega dela. Zato taka racionalizacija napravljaja posameznika bogatejšega, celotnost pa revnejšo.

V dobi kapitalizma se vsaka racionalizacija izpremeni nujno v napačno racionalizacijo, ki škoduje širokim plastem, ker jih napravi brezposelne in popolnoma obuboža. To nam bodo dokazala sledeča razmotrivanja.

1. **Oglejmo si najprej tehnično racionalizacijo,** toda ne z našega stališča, marveč s stališča kapitalističnega preračunavanja produkcijskih stroškov!

Stroški vsakega podjetja razpadejo v sledeče dele:

a) **stalni stroški,** ki ostanejo neizpremenjeni (obrestovanje, amortizacija, vzdrževanje tovarne in poslopij),

b) **proporcionalni stroški,** ki so tem večji, čim več tovarna producira; sem spadajo stroški za nabavo sirovin in delavske mezde;

c) **degresivni (padajoči) in progresivni (rastoči) stroški,** ki rasto sicer s porastom produktov, a rasto počasneje ali hitreje kakor produkti; sem spadajo stroški za pridobivanje sil, za nadzorstvo delavcev itd. Vendar pa te stroške lahko štejejo med stalne in proporcionalne. Tako imamo pri vsakem podjetju dvojno vrsto stroškov: stalne in proporcionalne. To pa je treba vedeti, kajti podjetnik racionalizira svoje podjetje samo tedaj, kadar so stalni stroški, ki jih zahteva racionalizacija, manjši kakor prihranek na mezdah za delavce, ki ga povzroči racionalizacija. Ali z drugimi

besedami: podjetnik natančno preračuna amortizacijo za nove stroje, stroške za njihovo vzdrževanje itd. Potem izračuna, koliko bo prihranil pri mezdah, ko bo radi uvedbe novih strojev reduciral toliko in toliko delavcev. Racionalizira pa šele takrat, če ga amortizacija in vzdrževanje novih strojev staneta manj, kakor prihrani na mezdah; racionalizira torej takrat, če ima že s samo racionalizacijo profita. Pri tem pa gre kapitalist do skrajne meje.

Primer take racionalizacije, ki gre do skrajne meje, nam podaja dr. Vögler, predsednik združenih nemških jeklenih tovarn. V svojem poročilu o racionalizaciji teh tovarn pravi sledeče: »Racionalizirali smo na najmodernejši način neko tovarno jekla, ki ima tri peči, in smo samo na enem mestu, kjer je bilo preje zaposlenih 120 delavcev, reducirali 110 izmed njih, tako da jih je ostalo samo 10. Delavec stane na leto 400 mark in tako smo si prihranili 440.000 mark. Prezidava je stala 2,8 milijonov mark; 15% od tega je 420.000 mark, ki veljajo za obrestovanje in amortizacijo in tako pogoltnejo skoro vse naše prihranke« (ki pa znašajo vključno temu še zmeraj 20.000 mark!).

Čisto drugačno sliko pa nam pokaže tehnična racionalizacija, če jo preiščemo s stališča družabnega preračunavanja produkcijskih stroškov.

Z uvedbo vsakega novega stroja se prihrani nekaj delovnega časa: delavci se zato pri racionalizaciji odpuste in postanejo brezposelni. Sedaj jih mora rediti družba z brezposelnimi podporami, a delavci dobe sedaj mnogo manj, kakor bi dobili, če bi delali. Če tak delavec zopet najde delo, ga najde navadno v drugem kraju: sedaj ima stroške za selitev, preje že pa za iskanje nove službe (vožnje, oglasi itd.). S stališča družbe je racionalizacija samo tedaj koristna, če se zmanjšajo produkcijski stroški celotne družbe. V vsakem drugem slučaju pa je racionalizacija s stališča družbe napačna.

Pokažimo to na primeru racionalizacije, kakor ga je podal dr. Vögler. Tovarna jekla si je prihranila radi racionalizacije in njej sledečega odpusta delavcev 20.000 mark na leto. 110 delavcev, ki so bili odpustčeni, pa je dobilo gotovo več brezposelne podpore kakor 20.000 mark; samo selitveni stroški za nekaj delavcev, ki so po dolgem času našli delo, so znašali mnogo več. Recimo, da je dobil delavec samo 500 mark podpore — kar ni mnogo —, bi že to znašalo 55.000 mark. Iz tega razvidimo: kapitalist je prenesel stroške racionalizacije s svojih ramen na rame družbe. To je seveda zanj zelo ugodno.

Najbolje je racionalizirati v dobi prosperitete, ko se delavci, ki so postali brezposelni v enem podjetju, takoj lahko nameste v drugem. V dobi prosperitete (blagostanja) družba zato ne trpi mnogo radi racionalizacije. Taka je bila racionalizacija v U. S. A. v letih 1922.—1929. Takrat je izgubilo v tej državi radi racionalizacije okrog 2.200.000 delavcev službo, in sicer v industriji, pri železnici, v rudnikih in pri poljedelstvu. Toda večina teh delavcev je bila takoj zopet zaposlena v tistih industrijah, ki so se pomnožile. Take industrije so bile: avtomobilska, radioindustrija in stavbarstvo.

V drugih državah pa se je vršila in se še vrši racionalizacija v dobi, ko ni prosperitete. V takih slučajih ostanejo delavci leta in leta brezposelni. V teh državah se je izvršila vsa racionalizacija na račun družbe, ki je nosila in nosi zanj vse stroške. In zraven tega se še ti gospodarski krogi bore proti »neznosnim« bremenom, ki jih jim nalagajo davki za socialno zavarovanje. Prav radi teh davkov trdijo, da nimajo od racionalizacije nobenega dobička, s čimer sami priznavajo, da je bila njihova racionalizacija napačna!

Napak pa bi mislil oni, ki bi menili, da je napačna racionalizacija posledica napačnih računov, da so se torej podjetniki pri računih zmotili. Napačna racionalizacija je marveč

globoko utemeljena v kapitalističnem meznem sistemu. Ta sistem smatra delovno silo za blago, ki ga podjetnik kupi, kadar ga potrebuje, drugače pa se zanj ne zanima.

Iz okrožnic.

Zobozdravljenje pri privatnih zobozdravnikih.

Centralna uprava humanitarnih fondov je izdala glede privatnega zobozdravljenja razpis sledeče vsebine:

Oblastni upravni odbor lahko odobri v utemeljenih slučajih na prošnjo člana popravilo zob tudi pri privatnem zobozdravniku pod temi pogoji:

1. Železniški zdravnik mora potrditi potrebo popravila. Povračilo stroškov ne sme biti večje od tarife železniškega zobozdravnika.

2. Zdravnik, ki izvrši zdravljenje ali popravilo zob, mora biti zdravnik-specialist!

3. Povračilo stroškov se sme izplačati šele, ko železniški zdravnik potrdi, da se je popravilo v redu izvršilo.

Sprejem dnevnicev v delavski pokojninski sklad.

Glavna uprava delavskega pokojninskega sklada je pod št. 546-31 od 10. avgusta 1931 na podlagi mnenja komisije ter železniškega sveta predložila g. ministru saobračaja v potrditev sledeči sklep:

Člani prejšnjih delavskih pokojninskih skladov, ki so bili ob času uveljavljanja novega delavskega pravilnika, to je s 1. julijem 1930, v službi kot vršilci dolžnosti nastavljenih uslužbencev, se prevedejo v novi delavski pokojninski sklad, neoziraje se, če so bili povodom prevredbe na delavski pravilnik prevedeni kot dnevnicev. Kot članarino plačajo oni mesečni znesek, kolikor ga plačuje ona vrsta pomožnih uslužbencev (delavcev in profesionistov), iz katere je dotičnik izšel.

Kdaj pa bi bila racionalizacija dobra in uspešna? Samo tedaj, kadar bi bili stroji last družbe. Družba bi potem racionalizirala samo tedaj, kadar bi bilo to dobro za vse ljudi.

Namestitev drugega zobozdravnika boln. fonda v Mariboru.

Vsem službenim edinicam in gg. saobračajnim zdravnikom.

Po dopisu centralne uprave humanitarnih fondov v Beogradu C. U. št. 1551-31 od 20. 8. 1931 je odobril g. minister saobračaja z odlokom št. 1551-31 namestitev dr. Kristana Borisa za pogodbenega zobozdravnika bol. fonda v Mariboru.

Zobozdravnik dr. Kristan Boris bo ordiniral za člane bolniškega fonda in njihove svojce počeni s 1. septembrom 1931 v Mariboru, Tattenbachova ulica 18, vsak delavnik od 8.30 do 12. in od 15. do 17. ure razven ob oblastveno priznanih praznikih, ki padejo na ordinacijske dneve.

Tarifne cene, pri katerih plačajo člani bol. fonda za svoje 50 odstotni znesek, odnosno cel znesek zase in za svoje direktno zobozdravniku dr. Kristanu, so označene v razpisu št. 137-I-H. F. 1928.

Ker ordinirata v Mariboru od 1. septembra naprej za člane bol. fonda in svoje dva zobozdravnika, in sicer dr. Stamol Franc v Dr. Karl Verstovškovi ulici in dr. Kristan Boris v Tattenbachovi ulici, je članom bolniškega fonda in svojem prosto dana izbira izmed obeh zobozdravnikov. Vsled proste izbire naj člani bol. fonda zase, odnosno svoje glede že vloženih prošanj takoj sporočijo oblastni upravi ime zobozdravnika, pri katerem se hočejo zdraviti, v prihodnjih prošnjah za zobozdravljenje naj pa navede vsak prosilec ime zobozdravnika, pri katerem se hoče zdraviti.

Naročaj gg. šefom službenih edinic, da o tem dokazno obveste člane bolniškega fonda.

Ravnatelj:

Dr. Borko s. r.

Kaj je z izplačilom diference?

Delavska diferenca iz leta 1923 kljub ponovni izjavi in nalogom generalne direkcije in ministrstva le ne more priti do izplačila. Koliko administrativnega dela se je že potrošilo in koliko materije. Že 2 krat so se sestavljali platni spiski, diference pa le še ni. Sedaj je bil postavljen rok: 20. avgust in vse je pričakovalo začetkom septembra diferenco, a bliža se že 20. september in — platni spiski so še vedno na ljubljanski direkciji.

Položaj delavcev je iz dneva v dan težji in ne najdejo nikjer izhoda!

Delavski pravilnik predvideva, da mora koncem vsakega leta iziti odlok glede odstotkov uvečane plače. Sedaj teče že deveti mesec, a tega odloka še ni in delavec ne more napredovati, ker če napreduje v osnovni plači, se mu za toliko odtegne uvečana plača!

Že nad eno leto čakajo stari delavci, marsikateri osivel v službi, na rešitev generalne direkcije, da jim pristoja plačan dopust, čeprav so prišli na železnico stari nad 33 let. Deset in deset let je užival delavec ta dopust, sedaj ga je zgubil vsled nepopolnosti prehodnih odredb, ki ne

vsebujejo dostavka, da delavci, ki so že stalni, obdržijo stalnost.

Za pokojninski sklad se jim odteguje po Din 100.— in še več od starih plač, tako da so njih prejemki za toliko znižani.

Cena moki je poskočila, preskrbeti se je treba za zimo, oblačiti otroke za šolo, kupiti kurivo! Nešteto skrbi se kotali na glave ubogih delavcev, katerih položaj je danes nevzdržen.

Nov delavski pravilnik.

Ko je lansko leto delavski pravilnik izšel, smo ga v našem časopisu kritično prebrali in takoj postavili protipredloge za njegovo izmenjavo ter apelirali na g. ministra saobračaja, da bi odredil čimprejšnjo izpremembo pravilnika, da bi se enkrat končnoveljavno pravično uredilo delavsko vprašanje na železnici.

Pretekli mesec je bila končno imenovana posebna komisija, ki ima izdelati nov delavski pravilnik ter pričakujemo, da bo komisija vsaj sedaj upoštevala utemeljene predstave prizadetega delavstva.

Cestni železničarji.

Ljubljana.

Zadnje mesece so cestni železničarji v javnosti deležni nešteto pohval. Časopis za časopisom, ki izhaja v Ljubljani, je prinesel članke o požrtvovalnem delu cestnih železničarjev, ki so storili daleko več kot svojo dolžnost povodom obeh velesejmov, kraljevega tedna itd., ko so prevozili nad deset in desetisoče potnikov dnevno. Nikdo jih ni vprašal, kakšen je njih službeni čas, pri nizkih plačah so za zakonito čezurno delo morali vztrajati v službi, ki je te dni pri malenkostno povišanih izdatkih več kot podvojila svoje dohodke. Prav je, da javnost pohvali cestne železničarje, prav pa bi tudi bilo, da bi javno mnenje pritisnilo na druž-

bo, da bi osebju zboljšala položaj ter seveda v prvi vrsti izvedla vsaj vse ono, kar je s pragmatiko osebju zajamčeno. Prav pa bi tudi bilo, da bi mestna občina, kot večinski delničar potom svojih zastopnikov ukrenila vse korake, da bi se pristopilo k izpopolnitvi službene pragmatike, ki je v več paragrafih nujno potrebna temeljitih izboljšanj. K temu delu pa naj se pritegne legalne zastopnike — izvolyene delavske zaupnike, ki bodo tolmačili želje in predloge vseh zaposlenih uslužbencev.

Spremenite ton!

Že nekaj časa sem se je pri cestni železnici udomačila praksa, da izhajajo razne odredbe z običajnim odstavkom: »Kdor se ne bo držal gornjih odredb, bo odpuščen iz službe.« Ugotavljamo, da take grožnje, ki se nekaj časa stalno ponavljajo, nikakor niso v čast podjetju, še manj pa so v čast in ponos uslužbencem, ker izgleda, kakor da bi pri cestni železnici med uslužbenci vladala prava anarhija in nerednost ter da zamore uprava vzdržati red le še z najbolj drakoničnimi sredstvi — to je odpusti iz službe.

Ugotavljamo, da so uslužbenci cestne železnice disciplinirani, vestni in delavljni, ugotavljamo, da njih požrtvovalnost hvale vsa javnost ter da ne zaslužijo večnih groženj z odpusti iz službe.

Zato apeliramo na upravni svet družbe, da izda nalog, da se v bodoče v raznih odredbah opusti grožnja s kaznimi in odpustji iz službe, ker velja za vse uslužbence itak službena pragmatika, ki predvideva pravice, dolžnosti, pa tudi kazni za slučaj prestopkov.

Osemurnik naj se izvaja!

Splošna maloželezniška direkcija v Ljubljani je izdala dne 1. septembra za vse šoferje sledečo

odredbo:

Že ponovno je bila izdana odredba, da morajo šoferji priti v službo pol ure pred odhodom voza na progo in da morajo pregledati, če je njihov voz v redu. Istotako je bilo odrejeno, da morajo šoferji, čim voz pripelje v garažo, vsa manjša popravila sami izvršiti.

Ker se kljub ponovnim odredbam in pozivom šoferji niso držali te odredbe, odream:

1. Da mora vsak šofer biti v garaži pol ure pred odhodom voza na progo in mora točno pregledati svoj voz, če je v redu.

2. Da oni šoferji, ki vršijo nepretrgoma službo (od 6. do 14., oziroma od 14. do 21. ure), pridejo v prostem času v garažo, in sicer oni, ki imajo jutranjo službo od 6. do 18. ure, oni pa, ki imajo popoldansko službo od 10. do 12. ure, da pomagajo pri popraviljanju voz.

3. Oni šoferji, ki imajo deljeno službo, pa morajo biti v garaži pol ure pred vsakokratnim odhodom voza na progo, ter morajo po končani uri zvečer voz urediti.

Garažnemu mojstru in revizorjem je pod strogo kaznijo naročeno, da prijavi vsakega šoferja, ki se ne bo točno držal gornje odredbe.

Šoferje, ki se ne bodo točno držali gornjih odredb, bom takoj odpustil iz službe.

Ljubljana, dne 1. septembra 1931.

Splošna maloželezniška družba d. d.

v Ljubljani

Ravnatelj:

Ženko I. r.

Nočemo danes prejudicirati delavskim zaupnikom, katerih dolžnost je, da v zaščito osemurnega delavnika ukrenejo vse potrebne korake, zato ne prinašamo danes kritičnega komentarja k tej odredbi.

Povdarjamo le, da pomeni druga točka, ki zahteva po neprekinjeni 8urni vozni službi od šoferja pri potniških avtomobilih še dveurno nadaljnje delo v delavnici, torej uvaja za to osebo, od katerega v prvi vrsti odvisi varnost prometa in življenska varnost potujočega občinstva, 10urni delavnik.

Uverjeni smo, da bo vodstvo družbe uvidelo škodljivost ukrepa ter točko 2 odredbe v celoti razveljavilo. V kolikor se delavskim zaupnikom ne bo posrečilo obvarovati 8urni delavnik, bo Ujedinjeni savez železničarjev podvzel vse korake v interesu varnosti prometa in potujočega občinstva, da se bo zakon o zaščiti delavcev in delovnem času izvajal tudi za šoferje pri maloželezniški družbi.

Cestni železničarji spregledujejo!

V eni izmed zadnjih številčk smo pisali, kako je Ujedinjeni jugoslovanski železničarjev oddalo svoje člane »Narodni strokovni zvezi« v nadaljnjo varstvo in se je tako rešilo težkega dela, da bi od njih inkasirali članarino, ker dosti drugega zlasti v njih glasilo o položaju cestnih železničarjev in njihovih zahtev nismo slišali. Razne prikrite grožnje gotovih agitatorjev, češ, da bo cestni železničar plačal gor, če bo organiziran pri savezu, odnosno tihe obljube, da se mu bo dobro godilo in da bo kmalu postal ne vem kaj, če bo pri zvezi ali »Narodni strokovni zvezi«, so v prvem mesecu res rodile uspeh pri nekaterih, da so z ostali s članskim prispevkom pri savezu ter pri mlajših, zlasti novo sprejetih, da so pristopili k »Narodni strokovni zvezi«, še posebej, ko so hodili na njih sestanke razni zelo vplivni gospodje.

Železničarji so vzeli na znanje razne lepe besede in čakali sadu — ki pa ga ni bilo, marveč še vedno bolj vztrajno širijo govornice, da se pragmatika ne bo zboljšala, ravnotako se čaka na stalnost itd.; sistem kazni je isti in tako cestni železničarji zopet spregledujejo, ko so uvideli, da so besede eno, dejanja pa drugo.



Naša prava Količnik i cikorija.

Ne mislimo agitirati z demagogijo in obljubami, saj nismo lastniki podjetja, nismo agenti, ki bi lovili v svoje vrste ljudi z varanjem. Povdarjamo le: Če je komu potrebna složnost, je to v prvi vrsti potrebna uslužbencem istega podjetja. Če boste vlekli na pet strani, se medsebojno kregali, se bo delodajalec smejal in veselo mel roke, ker bo vedel, da mu ne bo treba izpolniti vaših zahtev. Če pa boste kompaktni in enotni ter trdni, bodo vaše zahteve prodrle tudi do upravnega sveta in dosegli boste zboljšanje položaja.

V interesu vseh cestnih železničarjev je: Složnost! Vsi za enega — eden za vse! Zato vam ponovno kličemo, da se vsi koč en mož oklenite podružnice cestnih železničarjev pri Ujedinjenem savezu železničarjev Jugoslavije.

Centralna uprava USZJ.

Volilna zmaga železničarjev svobodne strokovne organizacije v Nemčiji.

Pri volitvah v obratne svete je prejela Enotna zveza (Einheitsverband) nemških železničarjev 71.5 odstotkov obratnih zaupnikov. Volitve obratnih svetov nemških železničarjev, ki so se vršile pred kratkim, niso bile politične. Toda danes imajo baš te volitve velik političen pomen, ker gleda proletariat celega sveta v Nemčijo, za katero se ne ve, v katero smer bo krenila jutri. Rezultat volitev obratnih svetov na nemških državnih železnicah pa je pokazal, da Hitlerjeva drevesa ne bodo rastla do neba.

Izvoljenih je bilo skupno 16.948 krajevnih obratnih svetnikov. Od teh je prejela Enotna zveza nemških železničarjev (socialistično orijentirana strokovna organizacija) 12.125 ali 71.5 odstotkov, krščanska žel. strokovna organizacija 2946 ali 17.3 odstotkov, Hirsch-Dunkerjeva splošna žel. zveza, to so neke vrste nevtranci, je prejela 726 mandatov ali 4.2 odstotka. Na vse ostale je odpadlo 857 mandatov, to je 5 odstotkov. Tudi neorganizirani so imeli svojo listo, ki je dobila 294 obratnih svetnikov, to je 1.7 odstotkov. Upravičeno se bodo čitatelji vprašali: Kje pa so tedaj tisti skrajno levi ter skrajno desni kričači, ki se obnašajo kot da bi bila vsa Nemčija že njihova? Volilna statistika je neusmiljena, ki nič ne olepšava, ampak številke povedo, da so prejeli komunisti 679 mandatov ali 4 odstotke in hakenkreuzlerji ali Hitlerjevci 78 mandatov ali 0.4 odstotkov.

V glavni obratni svet pa je prejela Enotna zveza 61.5 odstotkov, krščanski 19 odstotkov, Hirsch-Dunker 6.9, komunisti 11.7, ostanek se razdeli na majhne skupine. Od 25 mandatov glavnega obratnega sveta odpade na Enotno zvezo 16, na krščansko 5, na Hirsch-Dunker 1 in na komuniste 3 mandati. Od 339 mandatov v direkcijah svetih prejme Enotna zveza 231, krščanski 67, Splošna (H.-D.) 15 in komunisti 26 mandatov.

To je torej slika, kako stojijo strokovne organizacije na nemških železnicah, ki so gotovo najbolj važen političen instrument in katere bi bajte Hitler zelo rad dobil v svojo oblast. Vse prizadevanje hakenkreuzlerjev pa je bilo zaman. Prejeli niso niti v centralnem niti v direkcijem svetu nobenega mandata.

Tovarna Jos. Reich
sprejema mehko in škrobljeno
perilo v najlepšo izvršitev

Lekarna Trnkoczy / Ljubljana / Mestni trg štev. 4

Zdravila

Poštni ček. račun 10.755

na recepte vseh bo'niških blagajn.

Telefon štev. 2186

Sklicanje zaupniških sestankov.

Vsemu članstvu sporočamo, da se bo mudil v dneh od 25. do 28. septembra v Jugoslaviji tajnik naše transportne internacionale s. Nathans ter bo savez sklical v Ljubljano in Maribor širšo

zaupniško konferenco.

V Ljubljani se bo vršila konferenca v dvorani Delavske zbornice v petek, dne 25. septembra ob pol 8. uri zvečer, nakar že danes opozarjamo vse sodruge iz Ljubljane in okolice.

V Mariboru pa se bo vršila konferenca v pondeljek, dne 28. septembra zvečer. Kraj in čas določijo mariborske podružnice ter bomo vsem podružnicam kraj in čas pravočasno sporočili.

Apeliramo že danes na vse službe proste zaupnike, funkcionarje podružnic, da se bodo teh konferenc točno in polnoštevilno udeležili.

Dopisi.

Razdelite stare praže!

Že opetovano smo brali v našem listu zlasti pred pričetkom zime pritožbe o nepravilni razdelitvi pražev, odnosno apele na direkcijo, da naj vendar železniške praže, ki so postali nerabni, razdeli v prvi vrsti med nižje delavstvo. Če je bila kdaj ta zahteva upravičena, potem je upravičena letos in največji greh bi bil, če se bo pustilo stare praže še dalje ležati in trohneti po raznih postajah, mesto da bi se jih razdelilo med delavstvo. Isto velja seveda tudi za druge lesene odpadke. Ker je direkciji dobro poznan težak položaj vseh delavcev, ki že več let zaman čakajo na kako izboljšanje plač, ki že osem let zaman čakajo na diferenco, pač pa dočakujejo leto za letom le znižanje plač z uvedbo novih odtegljajev, progovni delavci pa še brezplačni dopust, direkcciji gotovo ne bo težka odločitev in bo odredila, da se stari praži čimprej in prvenstveno razdele med delavce in najnižje uslužbence.

Borovnica.

Vse člane Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije izrecno opozarjamo, da naj vsak mesec vplačajo članarino pri podružničnem blagajniku, odnosno pri določenih subklasirjih. Pripete se slučajni, da posameznik pusti članarino pri svojem tovarišu, ki ne pride takoj z blagajnikom skupaj in če potem blagajnik tirja, pa je zamera. Torej sodrugi: v bodoče obračunajte članarino redno pri za to določenih blagajnikih in ne bo nikakih zmešnjav.

Videm-Krško.

Že večkrat smo se z uspehom obračali na naš savez za pomoč v stiski in bedi, ki nam je po svojih najboljših močeh vedno priskočil na pomoč. Tudi sedaj smo že večkrat brali v našem listu, da se dela na tem, da se onim, ki so prišli na železnico po 33. letu starosti, zopet povrne stalnost in dopuste, vendar je že preteklo par mesecev in rešitve še ni od nikoder. Žalostno je to, da možje, ki so že po 10 ali 20 let garali na železnici, sedaj ne dobe niti enega dneva dopusta. Enako naj se pritisne, da bodo delavci dobili obljubljene odstotke na plačo vsaj v toliko, da bi se krilo sedanje velike odbitke. Pri nastavljenih je skoraj v vsaki pragmatiki določba, da nikdo ne zgubi na plači, zakaj ne bi prišla taka določba tudi pri nas delavcih, da bi vendar enkrat napredovali in ne vedno le nazadovali.

Zalog.

»Gorje mu, kdor v nesreči biva sam.« Delavci železničarji! Ali ste že kdaj premišljevali ta izrek? Naše gorje bo še večje in hušje, ako bomo še dalje ostali posamezno vsak za sebe in med seboj le tarnali in obračali oči proti oni strani neba, od koder nam sonce še ni in ne bo izhajalo.

Nič nam ne koristi jadikovanje in pričakovanje boljših časov ter boljših dni življenja, če ne nastopimo skupno. Vedno je lažje zlomiti vsako stvar posamezno, kot pa skupno celoto, ki je sestavljena iz posameznih delov. Nesmiselno je, če mi pričakujemo, da nam bo kdo izboljšal naš položaj, v katerem sedaj životvarimo, ako si ga ne bomo sami. Ker časi, v katerih so se godili čudeži, so minuli in naj tudi še mi nadalje verujemo in pričakujemo, da nam bo bog poslal v bližajoči se zimi Mojzesa, ki nas bo nasitil, obul našo šestčlansko družino in plačal stanovanje s kurjavo vred s 500 dinarji mesečno? Da, vsak progovni ali postajni delavec bi rabil Mojzesa vsak mesec. Pričakuje ga zaman, ker naš Mojzes je organizacija, je skupnost, v kateri si bomo priborili ono plačo, ki je potrebna za obstoj živ-

ljenja. Biti le simpatizer strokovne organizacije, je breznačajno in nesmiselno, ker simpatizer je parazit organizacije, simpatizira z onim, ki zmaga. Če pridobi organizacija kako stvar, jo uživa ne le član, ampak tudi simpatizer, ki ne daje duševne in materijalne podpore za to pridobitev. Da bi pa kateri simpatizer bil toliko značajan, da bi pridobitev organizacije odklonil, ker se ni boril zanjo, tega ni storil do danes še nikdo, zato je tak človek s strani pokreta tako nizek, da se ga ne more nikjer upoštevati.

Zato delavci železničarji, proč s simpatiziranjem! Stopimo v prednje vrste svojih tovarišev, ki se borijo za boljše eksistenco vseh železničarjev v svoji pravi strokovni organizaciji USZJ, ker le ona je naš Mojzes, in potem nje si bomo skupno priborili in izboljšali položaj. Zato naj velja tudi za nas izrek Cankarja: »Kdor zahteva kaj od življenja in se za to ne bori, ni vreden drugega, da ga streš s peto kot golazen.«

Zalog — premikalno osobje.

Bliža se zima, ta najbolj nemila sezona za premikalno osobje, ki je izpostavljeno vsem vremenskim nepravilnostim. Potrebnovali bi kožukov. Dobili naj bi jih že preteklo zimo. Že pred enim letom smo pri pristojnemu starešini zaprosili zanje, a vse zaman. Naročilo je bilo odposlano, a kožuhov ni. Gotovo je znano večim strokovnjakom, da je prezebel človek za premikalno službo neokreten in je s tem ogrožena tudi njegova osebna varnost; zato bi prosili k tej zadevi v poštev prihajajoče faktorje, da se nam vsaj za to zimo podelijo kožuhi, da bomo lahko opravljali našo težko in odgovorno službo, da ne bomo zmrzovali.

Ljubljana — kretniško osobje in blokavniki.

Z novim zakonom so bili blokavniki zopet lepo nagrajeni za svojo odgovorno službo. Preje so bili vsaj na papirju uvrščeni v prvo kategorijo zvaničnikov, to je bilo napisano tudi na službenih razporedih in če si imel izredno srečo, razne sole in izpite, si vendar lahko upal, da postaneš zvaničnik I. kategorije. Sedaj, z uredbo o razvrstitvi uslužbencev v kategorije, pa so blokavniki vrženi nazaj v II. kategorijo, da nimajo več upanja, da bi kdaj prišli naprej.

Prostih dnevov, ki jih je osobje pod južno železnico in tudi še dalj časa pod državno upravo redno dobivalo dvakrat na mesec, sedaj več ne poznamo. Če interviramo za proste dneve, se izgovarja postaja, da nima nadomestnikov, ker so nekateri na dopustu ali bolni. Čudimo se, da ne bi mogla postaja začetkom leta preračunati, koliko ljudi rabi za kritje dopustov in koliko za odmore, če boleznih sploh ne računamo. Ker imajo vsi uslužbeni na postojankah z nadomestniki vred pravico na 934 dni dopusta, je jasno, da mora biti za te dneve zadostno število nadomestnikov. Sedaj pa nadomestniki v prvi vrsti nadomestujejo one, ki so bolni, odnosno čakajo na upokojitve in če bo šlo tako naprej, se bo osobje moralo obrisati ne samo za proste dneve, ampak tudi za dopust. Ker se bliža zimski čas, ko bo služba vsled snega, mraza in drugih ovir dosti napornejša, apeliramo na g. postajenačelnika, da se energično zavzame za to, da se določi zadostno število nadomestnikov in začne redno podeljevati po dva prosta dneva mesečno.

Maribor.

Dne 26. avgusta t. l. smo obdržali v Gambrinovi dvorani zaupniški sestanek, na katerem smo razpravljali o volitvah v bolniško blagajno in o razliki. Dvorana je bila do zadnjega kotička napolnjena in razveseljivo dejstvo je, da so bili zlasti v velikem številu navzoči sodrugi iz delavnice. Sestanku je predsedoval s. Brenčič, poročala pa sta ss. Mikec in Bahun o delu v bolniški blagajni ter o vzrokih, zakaj ostanejo skoraj vsi naši predlogi za zboljšanje položaja v bolniški blagajni neizpolnjeni. Referenti so zlasti podčrtali dvoličnost zvezarjev, ki v ljubljanski oblastni skupščini navadno glasujejo za vse predloge saveza, ki gredo za zboljšanjem položaja v bolniški blagajni, za izplačilo hranarine za vse dni v mesecu, za povečanje hranarine, za avtonomijo bolniškega fonda, za plačanje vseh stroškov za zdravljenje v toplicah itd., v Beogradu pa njih tovariši — istotako vneti zvezarji — odbijajo predlog za predlogom. Članstvu se je tudi pojasnilo delo, ki ga je izvedel savez za izplačilo delavskih diferenc, katerim se še vedno stavijo razne ovire na pot — enkrat niso platni spiski prav sestavljeni, drugič manjka kredita, tretjič se zopet ne strinja glavna kontrola — in tako mora trpeti delavec svoj križev pot, preden dobi izplačano diferenco, ki jo je zaslužil še pred osmimi leti. Sestanek je bil zaključen s pozivom in sklepom, da bomo šli vsi na delo za jačanje vrst našega saveza, zavvedajoč se, da je le v skupnosti moč in naša rešitev.

Zaupnik! Ali so Tvoji sodrugi že vsi člani Cankarjeve družbe?

Josip Ozmec.

V nedeljo, dne 6. septembra t. l., ponoči je priminul v Mariboru vpočkjeni skladiščnik drž. žel. sodrug Josip Ozmec. Pokojnik je bil rojen dne 5. marca 1856. leta v Podgorcih pri Pluju ter je kot 29 letni mladenič stopil v železniško službo. Služboval je kot skladiščnik dolgo vrsto let v Boznu na Tirolskem, po prevratu pa v Mariboru.

Sodrug Ozmec se je že kot mladenič pridružil delavskemu gibanju, kateremu je ostal zvest do svoje smrti.

Kot vnet socialist in bojevnik za delavske pravice je pokojnik žrtvoval ves prosti čas za prospanje delavskih organizacij. Kot odbornik raznih javnih kulturnih, strokovnih in gospodarskih organizacij, je bil vedno vzgleden funkcionar, ki ni nikoli omahoval, temveč trdno veroval v zmago in boljšo bodočnost delavskega pokreta. Kjerkoli je bila pomoč potrebna, je priskočil in pomagal lajšati bedo in gorje med svojimi sotrpini.

Kot neverjetno inteligenten delavec je bil pokojnik tudi vnet pristaš ideje svobodomiselnosti. Pred štirimi leti, v 72. letu svoje starosti, je izstopil iz rim.-kat. cerkve ter ostal brezkonfesionalen.

Izčrpan od napore in skoraj 40-letne železniške službe je leta 1926. stopil v pokoj, deloval pa je v delavskih društvih in organizacijah od tega časa še z večjo vnemo in priznjalnostjo.

Ujedinjeni savez železničarjev Jugoslavije je s smrtjo s. Ozmeča izgubil enega svojih najvztrajnejših prvobornih in agitatorjev, ki bo ostal vedno nepozabljen med organiziranimi železničarji, katere je ob vsaki priliki vzpodbujal na vztrajnost in nepomirljivo borbo za doseg pravic in boljše bodočnosti.

Slava vztrajnemu borcu — požrtvovalnemu zapniku!

Kongres Strokovne komisije.

Strokovna komisija je sklicala v nedeljo, dne 20. septembra 1931 v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani

oblastno konferenco

Začasni dnevni red konference je sledeči:

1. Otvoritev konference, pozdravi, volitve verifikacijske komisije.
2. Poslovno poročilo upravnega in nadzornega odbora.
3. Statut URSS-a in reorganizacija Strokovne komisije. Referent sodr. Stanko.
4. Socialno-politične zahteve. Referent s. Petejan.
5. Gospodarska politika in položaj delavstva. Referent s. Uratnik.
6. Volitev nove uprave.
7. Razno.

Vsaka sestavna organizacija ima pravico, delegirati na kongres:

- a) do 200 članov enega delegata;
- b) na vsakih nadaljnjih 200 članov po enega delegata.

Začetek konference je točno ob 8. uri zjutraj.

Fr. Jernejčič s. r., t. č. predsednik.
J. Stanko s. r., t. č. tajnik.

Cankarjeva družba.

Letos izidejo 4 krasne knjige Cankarjeve družbe, in sicer:

1. *Koledar Cankarjeve družbe za leto 1932.* Potopisi in poljudne znanstvene razprave, lepe povesti in drugi spisi, vse z mnogimi slikami.

2. Angelo Cerkvenik: *»Orači.«* — Znamenita povest iz delavskega življenja, še lepša od povesti »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«.

3. Liam O'Flaherty: *»Zver se je prebudila.«* Krasna povest iz vojne, kakršnih še v slovenščini nimamo.

4. A. Nexö: *»Po solnčni Španiji.«* Mičen potopis z mnogimi zanimivimi slikami.

Oprema knjig in platnice bodo lepe. Knjige vezane v karton.

In to vse za članarino 20 Din. Sodrugi in sodružice! Če še niste člani Cankarjeve družbe, vpišite se takoj. 20 Din za 4 knjige ni žrtev, nego poceni nakup lepih knjig.

Knjige Cankarjeve družbe morajo biti ponos vseh sodrugov in sodružic. Zato naj postane vsakdo član.

Razno

S 117 prekrasnimi fotografijami in besedilom je izšla spominska knjiga o nedavni II. mednarodni delavski olimpiadi na Dunaju. Posneti so vsi važni momenti: spreved, bakljada, igra na stadionu, razne tekme, zmagovalci itd. Kdor naroči to knjigo pri centrali »Svobode« v Ljubljani, jo dobi za malenkostno ceno Din 10. Pomislite: 187 fotografij za 10 Din! Poleg tega je pa besedilo, ki pojasnjuje vse. Gotovo si jo bo naročil vsakdo, ki je bil na olimpiadi, da bo imel trajen spomin nanjo. Naroče naj si jo pa tudi drugi, zlasti podružnice »Svobode« in druge delavske organizacije. Naročite jo hitro, najkasneje do 20. t. m.! Oziramo se le na naročnike, ki so priložili Din 10. Na poštni položnici napišite zgoraj: »Ol. spis«, da ne bi denarja pomotoma porabili za list. — Centrala »Svobode«, Ljubljana, pošt. pr. 290.

DELAJSKO GLASBENO DRUŠTVO »ZARJA« V LJUBLJANI

otvori tudi letos v oktobru glasbeno šolo. — Vpisovanje v glasbeno šolo se prične od 15. septembra t. l. dalje in traja najpозnejše do 28. septembra t. l. Vpisovanje se vrši v prostorih Strokovne komisije, Delavska zbornica, I. vhod, I. nadstropje.

MEDNARODNI JEZIK ESPERANTO se je začel že nekaj let sem širiti tudi med delavstvom v Jugoslaviji. Tudi Strokovna komisija je 1929. leta priredila esperantski tečaj, katerega je obiskovalo okrog 25 sodrugov.

Tudi letos hoče Strokovna komisija otvoriti esperantski tečaj. Zato pozivljamo vse sodruge in sodružice, ki hočejo zimo preživeti tudi z izobrazbo, da se javijo in vpišejo v ta tečaj najpозnejše do 1. oktobra t. l.

»ZORA«

pralni prašek, priznано dobre kvalitete v zavitkih po 1/4 kg dobite tudi pri Vaši Nabavljalni zadrugi.